

NAGRAĐENE I DRUGE PRIČE

Rebeka Čilović

Prvonagrađena priča
Donator nagrade ZK -
BIHOR, Luksemburg

RANE

Ne sjećam se kako sam prestala da mislim šta je iza brda. Kao da su mi se čula slijepila sa nepokretnim udovima, i odustala sam da tražim cvijeće u herbarijumu koje mi je Mustafa donio prošle nedjelje. Opisao mi je kako maslačak, ljutić i bijela rada rastu ispred naše kuće. Moj Mustafa, misli da ne znam kako se školi ne raduje i da mi dolazi kako bih ga nečemu podučila. Barem neke vaje da bude od bogalja, zar ne? Još malo pa će majka doći da otvori prozore, čim padne prvi mrak - otvoriće ih. Gusta mreža me neće spriječiti da pokrenem usne i da mi prostruji talas do stomaka. Mrak me ne može zaustaviti da milujem ljeto! Toplo je. Ruke su mi nabrekle i osjećam glad... Ležim tako dugo, godinama, i pitam se šta čovjeka tjera da priželjkuje novo buđenje. Vjerujem da bi za mene smrt bila spasonosna, oca bih oslobodila muke da se više ne stidi zbog mojih nogu koje se ne pomjeraju i ja ih od rođenja ne osjećam. Ako me pitate šta bi smrt značila, rekla bih vam - baš ništa. Mislim da ni tamo, ako postoji zagrobni život, ja neću imati noge, i ne želim da mislim da iza spuštene zavjese ima ičega do - tišine. Ne vjerujem u Boga koga majka doziva kada mora da me prebaci sa kreveta na stolicu, niti vjerujem u hodžine hamajlije koje sam čuvala ispod jastuka; ne vjerujem ni u priče amidže Vejsela da sam bogalj po kazni božjoj, jer otac nije htio da otjera majku zato što je odbila da Vejselu opere noge. Ne vjerujem u takvog Boga! Privlačna mi je ideja, ali ne i ono što ostaje od nje. Niti sam kazna, a još manje nagrada. Ja sam korijen ljutića koji je Mustafi ispao iz herbarijuma.

Nikada nijesam voljela deskripcije koje sam pronalazila u romanima, tako ih je mnogo... haljina, čajanki, revera, kosidbe... zar bih ja mogla tako vješto opisati sobu u potkrovlju naše gazdinske kuće? U istom krevetu, u istoj sobi sam već sedamnaest godina! Osim knjiga koje mi Mustafa donosi, skoro da ničeg nema. Lakše mi je da kažem da ne volim opise, nego da priznam da nijesam njima vična.

Tako je sa ljudima - olako se odriču onoga što se za njih ne prima. Kao i otac mene, kao i ja opisa.

“Hoće li zbilja doći Zora

Zar tako nešto k'o Dan ima

Bih li ga vidjela sa planina“

Nikako da padne mrak. Majka ne smije doći dok se selo ne umiri. Kakve su se sve priče kao paučina taložile još za mog života, onog pravog kada sam mogla biti ispred kuće i milovati travu. Više se i ne sjećam kako je sve to izgledalo, ali znam kako je uzaludno prizivati sjećanja na april. Tada sam oca vidjela posljednji put, kada me je smjestio u sobu i odrekao se pred majkom, koja je tada nosila Mustafu u stomaku. On je rođen sa zdravim nogama, tako da je i majka ostala. Imala je sreće. U protivnom, bila bi otjerana, da joj se trag utre i zlo sjeme koje je sa mnom posijala. Vjerujem da se majka borila da ostanem zatočena u potkrovlju. Možda je otac htio da me baci u Musinu jamu... Ili je i on dugo plakao kada je shvatio da je nemoćan, da ilovača neće izliječiti moje tupe noge... Pokušavao je da mi sa izvora donese vodu, čak je i do manastira Kirila i Metodija stigao, klečao ispred groba svetog Klimenta, zapisivao moje ime na ceduljice i ljubio kamenje svih svetaca, ali doktoru nikad nijesam išla. To je kader-sudbina. Eh, da je majka oprala Vejselu noge, možda otac ne bi tako slijepo vjerovao da sam kazna.

“Ne bijah jaka kao David

Ali bijah dvaput hrabrija“

Nije meni potreban svijet da se izmirim sa sobom. Ja bih samo da otac uđe barem jednom da vidi kako mu opraštam zato što sam dalje mogla da vidim od ovog potkrovlja. Više nista nije važno. Ja sam se srodila sa krevetom i stolicom, koja me neće za života napustiti; nije mi teško ni ovo nebo bihorsko, ni teret zatočeništva u sopstvenoj kući rođenog oca. Tek malo, malčice, žalim što ne znam šta je iza brda, ali nemojte misliti da pišem ovu priču zato što želim da opravdam svijet koji me je napustio. Ja samo ovako mogu pobijediti dan dok čekam da majka dođe i otvori prozore. Valjda se dobroti sve manje nadam. Ne mogu više ničemu vjerovati. Mogu samo zapisivati kako bi ostao neki trag da sam postojala. Ljudima je đavolje važno da osjećaju kako njihov boravak na zemlji ima neko skriveno značenje, valjda još samo tako

možemo pobjeći od ludila i spoznaje da je prolaznost jedino izvjesna.

Vrijeme tako sporo prolazi. Za ovolike godine nikada nijesam plakala, ni zbog usamljenosti, ni zbog fizičkih bolova. Nešto se zaledilo u meni onog aprilskog dana kada sam posljednji put vidjela oca; stvorilo se neko pletivo oko moje duše i zarobilo tugu. Često čujem njegove korake, ali nikada se suviše blizu nije primakao da bih mogla da osjetim da li želi da vidi moje lice. Obećavam da bih ga dočekala sa osmijehom, ne bi morao čak ni da me spusti na stolicu, pravila bih se što više mogu i nadala se da moje otvorene rane na leđima ne zaudaraju jako. Obećavam - ne bih ni tada plakala, ali bih znala da to mogu, i bilo bi dovoljno. Nego, odlutala sam malo. Pisala sam vam kako Mustafa skuplja traljavo biljke za herbarijum. Otac želi da ga šalje u grad da postane učitelj, da zaboravi na mene i da se nikada više ne vrati; da bude što dalje od Bihora i kazne koja se, kao šuga, može proširiti i zahvatiti cijelo selo, pa i njegove noge. A ne zna da Mustafa nije napisao priču i da je nagradu za konkurs časopisa „Književna reč“, zapravo, dobio jer sam mu je ja pisala. „Moj Mustafa će biti veliki pisac“, čujem ga kako se hvali majci i pakosno je, pun prijekora, podsjeća na bogalja kojeg mu je rodila. Dok je, gle čuda, Mustafa samo njegov, a moje bolesne noge pripadaju grijehu moje majke, onim nogama koje nije oprala amidži Vejselu, sjećate li se...? Eh, tako, Mustafa će biti veliki pisac! Nego šta će, pobjeći će iz ove uklete kuće, a ja ću mu pisati priče. Tajno, tako sam mu obećala zato što mi je brat ili što uživam dok pišem, zato što ne želim tek tako da skončam... Ja sam kukavica koja se miri i prezire nepristajanje. Sve što nemamo skloni smo da tumačimo kao da nam i ne treba, a nije tako.

„Nikad ne čujem riječ bijeg“

Kažu da je Ibrahim htio da žrtvuje svog sina Ismaila. Imali smo goblen sa tom slikom u dnevnoj sobi. Rahmetli nana je vjerovala da ću se izliječiti i obećala mi je da će mi ga dati, da ga u spremu ponese sa mojom novom kući. Kada je umrla, majka je amanet ispunila. Donijela je goblen i stavila ga iznad moje glave. Nekad sanjam jagnje u očevim rukama, koje ga sažaljivo posmatra, a njemu se od sreće razvlače usne i viri mu zlatni zub, i taman kada krenem da progovorim - probudim se. Čuju se koraci, moja majka tiho ulazi u sobu. Nosi tabak, a na njemu se puši kolobotnjica, kisjelo mlijeko i jedna filija sira, bijelog, mladog...

zna majka šta ja volim. I vode mi je skoro ponestalo. Veliki bokal izvorske vode i puno krpa kojima će majka isprati rane. Bez puno priče mijenja moju posteljinu i pita me šta sam danas radila. Tako majka sprečava da ja nju podsjetim šta oni bez mene svih ovih godina rade. Ja samo mislim na vazduh i na maslačak. Majka me miluje po kosi kratko i nosi do stolice. Dok mi skida spavaćicu, molim je da otvori prozore, ona bez riječi okreće mali ekser i oni se otvaraju. Napolju pada kiša, ljetnja prava kiša, a ja zamišljam nebo, otvaram usta i vazduh mi struji sve do stomaka, napaja me i podmlađuje, čak osjećam da se kroz gustu mrežu probijaju kapi kiše i šibaju mi lice, i u nozdrvama osjećam pravi miris maslačka. Ispružila sam ruku i uhvatila suzu.